

פרשת קרח תשס"ט

במדבר פרק טז

(א) ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן וְאֶבְיָרְם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוּן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן :
(ב) וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמְּשִׁים וּמֵאֲתָיִים נְשִׂאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי שֵׁם :
(ג) וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב לָכֵם כִּי כָל הָעֵדָה כָּל־מִסְּפָר קְדָשִׁים וּבְתוֹכָם יִקְנֹק וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קַהֲלֵי יִקְנֹק : (ד) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו : (ה) וַיִּדְבֹּר אֶל קַרְח וְאֶל כָּל עֲדָתוֹ לֵאמֹר בִּקְרֹן וַיִּדַע יִקְנֹק אֶת אֲשֶׁר לוֹ וְאֶת הַקְּדוֹשׁ וְהַקְּרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחַר בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו : (ו) זֹאת עֲשׂוּ קַחוּ לָכֵם מַחְתּוֹת קַרְח וְכָל עֲדָתוֹ : (ז) וְתִנּוּ בָהֶן אֵשׁ וְשִׁימוּ עֲלֵיהֶן קִטְרֹת לִפְנֵי יִקְנֹק מִחֵר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר יִקְנֹק הוּא הַקְּדוֹשׁ רַב לָכֵם בְּנֵי לְוִי : (ח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קַרְח שְׁמַעוּ נָא בְּנֵי לְוִי : (ט) הַמַּעַט מִכֶּם כִּי הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעַדְת מִשְׁפַּח יִקְנֹק וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם : (י) וַיִּקְרַב אֲתָנָד וְאֶת כָּל אַחֲיָד בְּנֵי לְוִי אֲתָנָד וּבִקְשָׁתָם גַּם קָהֵנָה : (יא) לָכֵן אֲתָנָד וְכָל עֲדָתָנָד הַנְּעָדִים עַל יִקְנֹק וְאֶהֱרֹן מִה הוּא כִּי <תִּלְוֹנוּ> תִּלְוִנוּ עֲלֵינוּ : (יב) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרָא לְדָתָן וְלֶאֱבִירְם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה : (יג) הַמַּעַט כִּי הָעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדִבַּשׁ לְהַמִּיתָנוּ בְּמִדְבָּר כִּי תִשְׁתַּרְר עֲלֵינוּ גַם הַשִּׁתַּרְר :

רש"י
(א) ויקח קרח - פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח - לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה, וזהו שתרגם אונקלוס ואתפלוג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת, וכן (איוב טו, יב) מה יקחך לבד, לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם. דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שבהם בדברים, כמו שנאמר (במדבר כ, כה) קח את אהרן, (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים: בן יצהר בן קהת בן לוי - ולא הזכיר בן יעקב, שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם, שנאמר (בראשית מט, ו) ובקהלם אל תחד כבודי. והיכן נזכר שמו על קרח, בהתייחסם על הדוכן בדברי הימים, שנאמר (ד"ה א' ו, כב - כג) בן אביאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל: ודתן ואבירים - בשביל שהיה שבט ראובן שרוי בחנייתם תימנה, שכן לקהת ובניו החונים תימנה, נשתתפו עם קרח במחלוקתו, אוי לרשע אוי לשכנו. ומה ראה קרח לחלוק עם משה, נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור. אמר קרח, אחי אבא ארבעה היו, שנאמר (שמות ו, יח) ובני קהת וגו'. עמרם הבכור נטלו שני בניו גדולה, אחד מלך ואחד כהן גדול, מי ראוי ליטול את השניה, לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם, והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם, הריני חולק עליו ומבטל את דבריו. מה עשה, עמד וכנס מאתים חמישים ראשי סנהדראות, רובן משבט ראובן שכיניו, והם אליצור בן שדיאור וחביריו וכיוצא בו, שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד, ולהלן הוא אומר (במדבר א, טז) אלה קרואי העדה, והלבישן טליתות שכולן תכלת. באו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה. אמר להם חייבת. התחילו לשחק עליו, אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה, זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה: בני ראובן - דתן ואבירים ואון בן פלתי: (ג) רב לכם - הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כלם קדושים - כולם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה: ומדוע תתנשאו - אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לברר לאחיך כהונה, לא אתם לבדכם שמעתם בסיני אנכי ה' אלהיך (שמות כ ב), כל העדה שמעו: (ד) ויפול על פניו - מפני המחלוקת, שכבר זה בידם סרחון רביעי, חטאו בעגל (שמות לב, יא) ויחל משה, במתאווננים (במדבר יא, יב) ויתפלל משה, במרגלים (שם יד, יג) ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים, במחלוקתו של קרח נתרשלו ידיו. משל לבן מלך שסרח על אביו ופייס עליו אוהבו פעם ושתים ושלוש, כשסרח רביעיית נתרשלו ידי האוהב ההוא. אמר עד מתי אטריח על המלך, שמא לא יקבל עוד ממני: (ה) בקר ויודע וגו' - עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפניו והוא היה מתכוין לדחותם שמא יחזרו בהם: בקר ויודע ה' את אשר לו - לעבודת לוויה: ואת הקדוש - לכהונה: והקריב - אותם אליו. והתרגום מוכיח כן ויקרב לקדמוהי יקרב לשמושיה. ומדרשו בקר, אמר לו משה, גבולות חלק הקב"ה בעולמו, יכולים אתם להפוך בקר לערב, כן תוכלו לבטל את זו, שנאמר (בראשית א, ה - ז) ויהי ערב ויהי בוקר ויבדל, כך (דה"א כג יג) ויבדל אהרן להקדישו וגו': (ו) זאת עשו קחו לכם מחתות - מה ראה לומר להם כך, אמר להם בדרכי הגוים יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה ואין כולם מתקבצים בבית אחד, אנו אין לנו אלא ה' אחד, ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ואתם מאתים וחמישים איש מבקשים כהונה גדולה, אף אני רוצה בכך, הא לכם תשמיש חביב מכל, היא הקטרת החביבה מכל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו שבו נשרפו נדב ואביהוא, לפיכך התרה בהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש, כבר הוא בקדושתו. וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש, אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תתחייבו, מי שיבחר בו יצא חי, וכולכם אובדים: מחתות - כלים שחותין בהם גחלים ויש להם בית יד: (ז) רב לכם בני לוי - דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו שכך התרה בהם וקבלו עליהם לקרב, אלא הם חטאו על נפשותם, שנאמר את מחתות החטאים האלה בנפשותם. וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן. אמר בשבילו אני נמלט, וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כולם מתנבאים ברוח הקדוש, שנאמר (ד"ה א' כה, ה) כל אלה בנים להימן, אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום, לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה, ששמע מפי משה שכולם אובדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' <<<

הוא הקדוש, טעה ותלה בעצמו, ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה, ומשה היה רואה. תנחומא: **רב לכס** - דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על הקב"ה: (ח) **ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי** - התחיל לדבר עמו דברים רכים, כיון שראהו קשה עורף, אמר עד שלא ישתתפו שאר השבטים ויאבדו עמו, אדבר גם אל כולם, התחיל לזרז בהם שמעו נא בני לוי: (ט) **ולעמוד לפני העדה** - לשיר על הדוכן: (י) **ויקרב אתך** - לאותו שירות שהרחיק ממנו שאר עדת ישראל: (יא) **לכן** - בשביל כך אתה וכל עדתך הנועדים אתך על ה' כי בשליחותו עשיתי לתת כהונה לאהרן ולא לנו היא המחלוקת הזו: (יב) **וישלח משה וגו'** - מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום: **לא נעלה** - פיהם הכשילם, שאין להם אלא ירידה:

במדבר פרק כו

(ו) ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת קרח במות העדה באכל האש את חמשים ומאתים איש ויהיו לנס: (יא) ובני קרח לא מתו:

רש"י

(ו) **ויהיו לנס** - לאות ולזכרון (במדבר יז ה) למען אשר לא יקרב איש זר, לחלוק עוד על הכהונה: (יא) **ובני קרח לא מתו** - הם היו בעצה תחלה, ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם, לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם:

ליקוטי הלכות - הלכות נטילת ידים סימן ו

- 1 [סז] וזה בחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שקרח עינו הטעתו. ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל ובניו ועשרים וארבע משמרות וכו'. הינו כי על ידי זה טעה והתלבש היצר הרע אצלו במצוות פדרכו (כמו שמבאר בסימן א). כי סבר שכבוד ה' יתברך לגלות כי מלא כל הארץ כבודו ראוי להיות על ידו. מאחר שזה הכבוד צריך לגלות מדור לדור. כמבאר בזאת התורה הנ"ל. שבשביל זה צריך להשאיר בנים ותלמידים שהם החליפות וכו' בני"ל, על כן סבר מאחר שהוא רואה שממנו יצאו דורות קדושים של צדיקים פאלו שיגלו כבודו יתברך שהם שמואל וכו', בנדאי מגיע לו כל הגדלה והכבוד של הנשיאות, כי באמת זה הצדיק שצריך להאיר הדעת הקדוש בעולם בנדאי ראוי שיהיה לו כל הכבוד שיבואו כל ישראל אליו לכבודו כדי שיוכלו לקבל ממנו תורה ודעת על ידי זה. כי שרש התורה הוא כבוד דקדשה. וכמו שבריו זכרונו לברכה בכמה מקומות. וזה בחינת כבוד חכמים יתלו. ועליו נאמר, כי מכבדי אכבד. כי מאחר שהוא עוסק לגלות כבודו יתברך בנדאי ראוי שיהיה לו כל הכבוד שיהיה מכבד ומפרסם גדול ויהיה לו ממשלה ונשיאות כדי שיוכל למשל בעולם ולהדריך את ישראל בדרך הקדשה.
- 10 להאיר דעת הקדוש בעולם. ובשביל זה היו כמה צדיקים נשיאים ומלכים ומכבדים מאד. אבל זה הצדיק שמקבל הכבוד. צריך שיהיה ענו גדול בתכלית בחינת משה ויהיה בורח מן הכבוד באמת לאמתו ולא יקבל הכבוד לעצמו רק למען כבוד ה' יתברך כדי שיוכל על ידי זה להאיר הדעת בעולם מדור לדור בני"ל.
- 15 וקרח טעה בזה שראה שיצאו ממנו דורות צדיקים שיתגלה כבודו יתברך על ידם וסבר שהדעת הקדוש שלהם לגלות כבודו יתברך יהיה נמשך על ידו. ועל כן אמר שראוי לו כל הכבוד כדי שיוכל להמשיך הדעת מדור לדור בני"ל, אבל פגנתו לא היתה לשמים כי אם בשביל כבוד עצמו. אבל הוא היה חזק בדעתו ונכנס לאותו חזקה שהוא ימלט. מאחר שראה שלשלת כזאת שיצאו ממנו שישתלשל ממנו דורות קדושים שימשיכו דעת כזה בעולם. ועל ידי זה נתעה כל כך עד שמרד במשה רבנו שממנו כל המשכת הדעת הקדוש הזה וחלק עליו. ואמר, כלם שמעו מסיני אנכי וכו'. פאלו קבלת התורה שהוא עקר המשכת הדעת. ירשו כלם מאבותיהם מעצמם שלא על ידי כחו של משה רבנו. ובזה טועים הרבה גם בדורות האלו פאלו התורה הולכת בירשה וכו'. פי' דויע לבקיאם קצת בהנהגת העולם עתה. ורבותינו זכרונם לברכה אמרו בהפך, פתר שם טוב מנח, כל הרוצה בוא ויטל. וכתוב אב לא ישא בעון הבן וכן לא ישא בעון האב וכו'. וכמו שראינו בכל הדורות שהיו צדיקים גדולים הרבה שהיה להם בנים רשעים, והיו רשעים הרבה שהיו להם בנים צדיקים וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה ואל תאמר שהיא ירשה לך וכו'. כי אף על פי שעקר הדעת והאמונה הקדושה התחיל מהאבות, אף על פי לא היה מי שהאיר והמשיך זה הדעת בכל העולם כמו משה רבנו עליו השלום, כמו שכתוב, כי שאל נא לימים ראשונים וכו'. הנהיה פדבר הגדול הזה וכו'. ואפלו עתה בדורות שאחר מתן תורה, אי אפשר להמשיך הדעת הקדוש כי אם על ידי גדולי מבחרי הצדיקים שה' יתברך שולח בכל דור ודור. וכמו שכתוב למשפיל מפל המעשיות שעברו בישראל בכל דור ודור עד היום הזה. וקרח פגם בזה מאד מאד מחמת שצפה שדורות קדושים יצאו ממנו וכו' על כן סבר שהוא השיג הדעת. ורצה להבין הפל ונכנס בקשיות שהם למעלה מהזמן עד שפפר במשה ובתורתו, עד שפפר בעקר.
- 30

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.